

Niet alleen voor intern gebruik.

Het *Natuurhistorisch Maandblad* is de laatste jaren in meer dan een opzicht veranderd. Het meest opvallend daarbij zijn wellicht de overgang naar een groter formaat, de indeling van de bladzijden in drie kolommen en, met ingang van de vorige aflevering, de groene steunkleur van de omslag. Deze laatste verandering is een door bestuur en redactie zeer gewaardeerde geste van Drukkerij Stereo + Grafia te Maastricht die al jaren op uiterst plezierige wijze ons *Maandblad* en de reeks *Publicaties* van het *Natuurhistorisch Genootschap in Limburg* druktechnisch verzorgt. Ik meen dat deze veranderingen het *Maandblad* ten goede zijn gekomen. Dat is belangrijk want het *Maandblad* is niet alleen voor intern gebruik: het dient bijvoorbeeld als ruilobject voor tijdschriften van andere verenigingen. Het resultaat van dit zogenaamde ruilverkeer is zichtbaar in de bibliotheek van het *Natuurhistorisch Museum Maastricht*. Belangrijker nog dan het uiterlijk is de inhoud van het *Maandblad*. En ook daarvoor geldt: niet alleen voor intern gebruik! Het *Maandblad* heeft in de loop van ruim 70 jaar een serieuze informatiebron over natuur en milieu in Limburg willen zijn. Ook op deze wijze speelt ons Genootschap een rol in de natuurbeschermingsproblematiek, een rol die in de statuten van onze vereniging is vastgelegd.

In deze aflevering van het *Maandblad* staan ook twee hoofdartikelen die niet alleen voor intern gebruik gepubliceerd worden. Het ene betreft de derde aflevering in de serie "De invertebraten van de Zuidlimburgse kalkgraslanden". Deze serie kan uiteindelijk leiden tot een groter inzicht in -en daarmee een beter beheer van- de nog resterende en wellicht ook eventueel te restaureren kalkgraslanden. Het andere hoofdartikel beschrijft de floristisch eens zo rijke droge stroomdalgraslanden langs de Maas in Noord-Limburg. De auteurs hebben de huidige situatie vergeleken met die uit de vijftiger jaren en komen tot zeer teleurstellende conclusies. Het artikel heeft m.i. een signaalfunctie; een signaal dat ook buiten ons Genootschap hoort door te klinken en niet alleen intern gebruikt mag worden.

Naast deze twee langere verhalen treft U enkele kortere artikelen aan. Het eerste haakt in op een vorig jaar gepubliceerd verhaal over de Banksden en het tweede beschrijft een waarneming van een Hamster te Roermond. Tenslotte volgen dan nog enige korte mededelingen.

Douwe Th. de Graaf

Verslagen van de maandelijkse bijeenkomsten

Te Heerlen op 10 januari

Na de opening van de vergadering volgt een levendige gedachtenwisseling over de plannen om de omgeving van Terworm te maken tot een "pret-park". Vele gedachten en voorstellen worden naar voren gebracht, maar daar de precieze inhoud van de plannen nog niet bekend is, is het moeilijk om er met goed gevolg stelling tegen te nemen. Talrijke andere groeperingen houden zich reeds met dit probleem bezig en het is wenselijk het geheel te coördineren.

Vervolgens kreeg dr. Bless het woord voor zijn voordracht over Landschaps-reconstructies van het Carboon. Deze beperken zich uitsluitend tot de tropische bossen in de Carboontijd. De hoofdbestanddelen ervan vormen de Zegelbomen (*Sigillaria* spec.), de Schubben (*Lepidodendron* spec.), de Paardestaarten (*Calamites* spec.) en talrijke varensoorten. Verschillende paleobotanici hebben

van de varensoorten uiterst gedetailleerde tekeningen gemaakt van de bladeren en de stengels. Aan de hand van deze tekeningen kunnen we deze planten als het ware levend voor ons zien.

De oudste landschaps-reconstructies zijn van Geinitz (1855), Müller (1857) en Unger (1858). Men had in die tijd moeilijkheden om de diverse delen van een plant te herkennen als van één en dezelfde plant te zijn. Zo werden wortelgestellen van bomen aangezien voor drijvende kruiden (*Stigmara*). Ook werd aan de Catastrofen-theorie gedacht en werden er dode elementen in de vorm van een stam of wortelgestel in het geheel geplaatst.

De oudste reconstructies vormden de basis voor de latere. Hierbij werden de fouten zonder meer overgenomen. Aan het eind van de 19e eeuw zien we vele schilderijen en pentekeningen van tropische landschappen waarbij zelfs de compositie vrijwel geheel van de oudste reconstructies is overge-

nomen. In de 20e eeuw zien we dat er in de landschappen ook dierlijke elementen worden opgenomen, b.v. de reuzelibel, primitieve reptielen en amfibieën. Dit gaat opvallend ten koste van de weergave van de planten, die meer een decoratieve functie gaan vervullen. Deze reconstructies zijn door paleozoölogen vervaardigd. De Amerikaanse auteurs werken met de meeste fantasie, maar hun werk vertoont de grootste onjuistheden en de planten zijn schetsmatig weergegeven. Dr. Bless stelde dat door verdere studie betere beelden van de planten kunnen worden verkregen en dat men van daaruit tot betere landschaps-reconstructies zal kunnen komen.

Te Maastricht op 3 februari

De voorzitter heette alle aanwezigen van harte welkom waarna hij enkele mededelingen deed. Hij stond kort stil bij het overlijden van ons oudste lid, de heer P. Bouchoms uit Gronsvelt

die dit jaar 61 jaar lid van het Genootschap zou zijn. Ook de jongeren onder de aanwezigen konden zich de heer Bouchoms nog goed herinneren: op de bijeenkomst van 4 februari 1982 voerde de toen 90-jarige heer Bouchoms nog uitgebreid het woord, ondermeer om te bedanken voor de felicitaties in verband met zijn 60-jarig lidmaatschap van ons Genootschap.

Vervolgens meldde dr. Lever dat enkele bekenden enige tijd verhinderd zullen zijn om de maandelijkse bijeenkomsten bij te wonen: Br. Thomas More Poels (lid van ons Kring-bestuur) en de heer J. Rassin (die onder andere de koffie verzorgt tijdens de maandelijkse bijeenkomsten) zijn beiden door ziekte getroffen maar gelukkig weer herstellende.

Na mededelingen gedaan te hebben over het programma van de komende tijd, wees de voorzitter op de vergaderde plannen die bij de gemeenten Maastricht en Eijsden en de provincie leven om tussen Eijsden en Maastricht een grootschalig recreatieproject te ontwikkelen. Hij nodigde de leden uit om te zijner tijd gezamenlijk een standpunt te formuleren na de (momenteel twee) inrichtingsschetsen te hebben bestudeerd op hun gevolgen voor natuur en milieu in het Maasdal en op de Pietersberg. De heren Van der Coelen en De Graaf zijn bereid gevonden een en ander te willen coördineren. In een van de komende bijeenkomsten zullen zij de nu bekende plannen toelichten en wijzen op de mogelijke consequenties die zij hebben.

Vervolgens was er voor de leden gelegenheid om korte mededelingen te doen. De heer J. Heerkens Thijssen meldde de zang van een zanglijster in zijn tuin op 15 januari; vorig jaar werd de eerste zingende zanglijster pas drie weken later genoteerd. Er volg-

den nog enkele andere ornithologische waarnemingen: op 20 januari circa 80 Grauwe gorzen (*Emberiza caelandra*) bij de Gouden weg te Maastricht (mededeling M. Lebon) en een Drieteenmeeuw (*Rissa tridactyla*) tussen de bruggen over de Maas te Maastricht (mededeling D.Th. de Graaf namens de heer Beckers). Volgens de heer W. van der Coelen geldt deze Drieteenmeeuw, die dood werd aangetroffen en inmiddels in de collectie van het Museum is opgenomen, als een zeldzame vondst. Een andere recente waarneming betrof een juveniel exemplaar dat in 1980 bij Eijsden werd waargenomen. De heer Kemp herinnerde zich een waarneming van zo'n twintig jaar geleden op het water van het Julianakanaal en van twee juveniele exemplaren tussen de bruggen in Maastricht. Rond een mededeling van de heer Gijtenbeek over de Maretak op een Wilg ontspon zich een korte discussie. De heer De Graaf zegde toe binnenkort de vele kweekexperimenten van Dr. De Wever voor het voetlicht te zullen brengen.

Hierna was het woord aan Dr. L.E.M. de Boer die naar aanleiding van de in Diergaarde Blijdorp opgestelde tentoonstelling "Evolutie, 100 jaar na Darwin" een voordracht zou houden over biologie en evolutie.

De enorme vaak aan eilanden of continenten verbonden vormverscheidenheid, de overeenkomsten tussen fossielen en recente organismen, het grote aantal huisdierrassen dat door selectie uit één enkele soort gekweekt kan worden en de soms subtiele maar duidelijke verschillen tussen nauwverwante soorten (bijvoorbeeld de vinken -later Darwinvinken genoemd- en schildpadden van de Galapagoseilanden) waren enkele van de feiten die Darwin brachten tot het formuleren van een evolutietheorie. Deze theorie

beschrijft hoe de geleidelijke ontwikkeling van het leven op aarde heeft plaatsgevonden en welke mechanismen daaraan ten grondslag liggen. Het begrip "soort" speelt in de evolutiegedachte een belangrijke rol omdat dit begrip de "eenheid" in de evolutie is. Dat dit begrip bij lange na niet gebaseerd kan worden op overeenkomsten in uiterlijk illustreerde spreker met enkele frappante voorbeelden. Als belangrijk criterium bij het soortsbegrip geldt de mogelijkheid van een groep planten of dieren om zich onderling voort te planten en daarbij vruchtbare nakomelingen te verwekken.

Hoewel Darwin er al vanuit ging dat ouders hun kenmerken op hun nakomelingen overdragen, heeft hij niet geweten op welke wijze dit proces verloopt. Pas sinds de ontwikkeling van moderne biochemische technieken kon een begin worden gemaakt met de ontknoping van de biologische achtergrond van de evolutietheorie. De ontdekking van DNA als drager van erfelijke eigenschappen zorgde voor een groter inzicht in het evolutieproces. Spreker ging aan de hand van modellen uitvoerig in op de werking van DNA.

Door mutaties in het erfelijk materiaal en de daarop volgende natuurlijke selectie kunnen soorten in de loop van de tijd veranderen hetgeen met behulp van een denkbeeldig voorbeeld door de heer De Boer werd toegelicht. Als resultaat van deze selectiemechanismen kunnen soorten zich in de loop van de tijd aanpassen aan bepaalde omstandigheden. Spreker wees er in dit verband met nadruk op dat huidige soorten niet als eindresultaat van een evolutieproces mogen worden opgevat. De milieuomstandigheden blijven voortdurend veranderen en soorten veranderen mee.